

О ЛИЦУ И ДУХУ КАРАЂОРЂА

(Одривакъ изъ Оцаклиѣ Зубанове 1840. г.*)

П О П Ћ В Ћ.

Браћо Срби съ край до на край свѣта,
Роде драгій съ првогъ до последня,
Одъ искона до у завѣчје,
Тко текъ збори Юг-Славъ нарѣчје,
Подъ названѣмъ обштимъ РАЗСИЈА,
Ам' у натѣчъ мы сви побрзаймо,
Све Немањъ, и сви Доброслави,
И сви самѣи силевнѣи Душани,
Сви предъ лице Серба КАРАЂОРЂА,
Господара ка' и Сербска цара,
Богомъ самѣмъ за тронъ помазана,
Предъ нѣмъ самѣмъ ничице падаймо,
По божеству нѣму с' покланяймо!...!?
Богу и нам' само е живіо,
Духъ и животъ Серба і' пробудіо,
Поражао сретно и юначки
Разностручне Сербска рода враге.
Та надсило затро е и траге,
Сербскій гусал' испунио слугнѣ,
Доситія видомъ пліенію,
Доситія себи прилюбіо;
Пакъ е вольно, премъ не драговольно
(Ер' е смртно, ал' тек' на часъ больно)
Себ' и свога жертвовао свега,
Сву Србію, и сву задужбину,
Сву слободу, и сву нову правду,
Отечества Србствомъ спасенога,
А нѣмъ истимъ ослобођенога,

(* Подъ названѣмъ Оцаклиѣ Зубанова имадемъ у послу едно епическо твореніе, коє самъ почео у Београдскомъ граду, кадъ самъ одъ својѣи у ивородца бѣжати и спасенія тражити морао, и нашао.

Но своѣму брату милиѣму,
Милиѣму што стѣснѣннѣиѣму
Одъ свецѣле Европейства силе,
Нег' и Србетно и то чрезъ варварство;
Честъ одржо і' Србскога имена,
Чимъ е помоѣь Срба-брату дао,
Каквој с' онда ни одкуд' ненада,
А нужна му ка' и гладну м'рвка,
Ка' грѣшнику л' капца Лазарева,
Премъ е завистъ осуђала правду,
Ко' ев' овда, и много штокада —
КАРАЂОРЂА і' образъ истовѣтнѣи
Међ' двонцомъ, међ' единственнѣица,
Међ' Франклиномъ, и међ' Доситіемъ
У Зубана дивној Оцаклиѣ;*),
Ал' Серб-вожде, и Срб-Самодрже,
Јошъ ни међ' нѣмъ славомъ нѣв другій,
Себ' е паче раванъ единомѣ,
У нѣгову кругу и времену,
Шъ нѣмъ се нитко поредит' неможе!...!?
Самъ Бонапартъ чудѣс КАРАЂОРЂУ,
Јошъ за побудъ и за примѣръ живльи,
Одъ свакога, дотле посталога,
Француз'ма га, тад' наибольой войсцы
Собомъ дав'о, собомъ напомињо,

(* Зубана Лазе Оцаклиѣ есте, ко жели ясно знати, соба, у којој е на мѣсто фуруне огньиште, на коме се ватраложи и гледа у истой соби, а у наоколо по турски прострѣт е диванъ (сѣдница), на коме се сѣди угодно; ту се у вече обично скупляло дружество любителя Србске пѣваніе, и ту нѣмъ е истый Зубанъ узъ гусле, као ученный Србинъ, првѣи засвирао народски, но и запѣвао е узъ нѣмъ Кралѣвнѣа Марка, Карађорђа уздигъ на Дахіе, како и самѣи пѣвунъ и Омьръ Србскій Филипъ Вишнѣиѣ. То ми е дао поводъ и подстрекъ истояменномѣ сочненію, у коме я описуѣмъ ту Оцаклию найпре, у којој о зиду међу неколика облека редомъ стои онако исто, како е овда напоменѣнъ, и самога Карађорђа обличъ. Иста се Зубанова оцаклиѣ у Крагуевцу јошъ за Княза Милоша одпочела, пакъ у Београдъ премѣштена и ту довршена, те и зато измолвана. —

А предъ боемъ при Пруссе-коньик-брегу;
 „Та кадъ пастыръ едног' Сербсва стадца,
 Над' Османствомъ торжествуе мышцомъ,
 Да побѣде и Французи Пруссе
 И нѣхове помоѣнике Руссе!“
 Тако и, бы нѣма истог' пута,
 Не разбѣни, али узбѣни,
 Бонапарта за цара признаше
 Одъ Франціе и одъ Италіе,
 Одъ найлѣпше землѣ Европейске.
 Колик' ли си о Серб-КАРАЂОРЂЕ!...!
 Креть кад' свой си, свогъ и Юду им'о!!—!
 Свимъ си собомъ жертвовосе майцы,
 Сладкой майцы Сербина земляцы,
 Ко' ни еданъ свіе сына нѣны,
 Одъ зачедя првог' Серб-Славена,
 Тер' до крайній родов' и племена,
 Пакъ найпосле на крилу іой умро,
 И земляцы дугъ вратио сродной,
 Да му гробомъ туѣсе недичи.
 Ніе тебе, КАРАЂОРЂЕ Сербе,
 Ніе тебе Милошъ властолюбный
 Чрезъ Вуицу погубити дао,
 Него себе и Вуицу свога,
 Убили се они займично,
 На све вѣке погрдилаг' оба,
 Стыдъ, и укоръ, и освету божию
 Родъ и породъ нѣниѣ ѣ опажати,
 Хрѣа ѣ ій быти за живота,
 Свіетъ ѣ имъ тавница бивати,
 А животи каштига временска,
 Докъ и за гробъ пресадисе шѣ нѣма,
 Брезем'ртоват' у адског' престола,
 У вѣчноме огню сумпорноме — .
 Ама Милошъ лукавствомъ презнатный,
 Сатану е циглогъ обрадово,
 А доспѣвши ѣ онъ владка тамо:
 Та сатана негда заратио
 Своме творцу и своему Богу,
 Што г' даницомъ свог' поставѣ свѣта,
 Тек' да неѣ одъ Бога престолѣ,
 Да по своіой самъ богуе вольн;
 Ал' онъ пако савъ уздиже на нѣга,
 Но и тим' се онъ не помогао,
 Свемогуій цигліемъ тренуткомъ
 Сакруши га, пакъ стропошта озго,
 Изъ высине у ада мрачине,
 Ђено нигда ништа не допира,
 Ни лучъ свѣта, ни якук' проклетя,
 Онъ пред'рзлый, ту дас' мучи см'рзлый,
 До пазуха у леду вѣчноме,
 И то само до промѣне вольне
 Свогъ нвога рода пакленнога,

Ил' одлюда неког' земальскога;
 Но замѣнит' и заступит' вольно
 Башъ Сатану, и нѣгову муку,
 Тко ѣе игда за свіести свое!...?
 Быт' мор'о бы одъ Сатане горій,
 И одъ нѣга и одъ свег' му пакла,
 Оли баремъ найналичній на нѣга;
 Ал' та Милошъ Обренбеговићу
 Сад' постиже, садъ и превазіѣ,
 Замѣни га, на мѣсто му сиѣ,
 У дно бездне свекромѣшиѣ тмуше,
 Врагомъ поставѣ свог' истога Србства,
 Отровавъ га свим' смртнима грѣсма,
 Рать отворивъ свему човечноме,
 И там' себе да мукам' наслаѣа,
 У рукама по брата држеѣи,
 А у зубма свою исту майку,
 Нью жваѣуѣи, а браѣу жмиюѣи
 Одъ віека те до край вѣчности,
 Докле л' паче и нѣг' тко промѣни,
 Ако могне игдас' итко наѣи,
 Да му і' раванъ или баръ приличанъ —
 Ал' Сатана оздо изронивши
 Изъ вѣчита леда и м'ртвила,
 Сам'се сѣда на ненадно мѣсто,
 А на свое мѣдено престолѣ,
 Пак'се даде одсуд' подкадити
 Свег' свог' царства жаромъ и пожаромъ,
 Свакимъ ядомъ и чрезмѣрнимъ смрадомъ,
 Пакъ ста владат', владомъ окретати,
 Тер' бы болѣ и у царству ада,
 Но у кнежтву Милоша Сербскоме;
 Зла і' у паклу одъ данъ до данъ манѣ,
 Ал' у Србству све е више тога,
 Србство і' Милошъ собомъ отровао,
 Заръ што Србка родила га Срба
 Одъ туѣина Србу душманина — .
 Яой, куку, и леле до вѣка
 Свему Србству, ка' и цѣломъ людству
 Брезъ разумна свіета познания,
 И кодъ собомъ себе-вѣнчания!...?!!
 Ал' ты вожде, вольномъ божественный!
 КАРАЂОКО Шумадиѣ соко!!
 А свег' Србства топрвный Немањо!!!
 Судъ и правда Васеленска людства,
 Пространнога, но и честитога,
 Духомъ збори ово непрестанио:
 „Штогодъ има Србскога поштєня,
 Упуѣенног' што і' къ слави паштєня,
 Што л' е' пренуло у свем Юго-Славєтву,
 Юшъ до чега ово игда доѣе
 У наприєдъ одсад' и до вѣка,
 Ты си вожде, ты си господарє,

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

 Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

КАРАЂОКО све Србiа соко,

Ты си собомъ то све васкрсею,
Ты сву сретность Србства закретю!
Чимъ ти родъ савъ биватъ буде већий,
Тимъ товека твогъ е лица свѣћа,
Твой е споменъ правда и юнаштво,
Ликъ си духа у средъ цѣлогъ людства,
А знамена сва твоѣга Србства,
Твомъ су лицу текъ окружна сѣння,
Ты си Сербу и Србiе гербу
Рая сунце и видно божество!...?!!!“
Нека нiе и небувай нигда,
Врлогъ друга брата Славянина,
То л' да буде нкогъ нгда Срба,
Тко ти образъ у себ' не имао,
Па текъ њимъ се на све подоштрао —.

Што i' достойно Бога и човка,
Себ' истога и потомства свога,
Србска вожда, Србска господара,
Србскомъ роду и Србскомъ народу,
КАРАЂОРЂА, текъ Марица раѣа —
Тко ли неће **КАРАЂОРЂЕВИЊА**,
Дананиѣга Кнѣза **АЛЕКСАНДРА**,
Тко л' унука, тко ли све потомке,
КАРАЂОРЂА крвце и колѣна,
Неће држатъ у прочелю Србства
Како дiјку и ко' славу чисту,
Небуди га у цѣломе Србству,
Небыло га и непостало га —
Аминъ Боже, свес' у тебе може,
Освештай намъ и ту нашу желю,
Како вѣрно у те се уздамо!
Сваку си намъ досле испунио,
Па што Богъ да Србiа и посада —.

Симеонъ Милутиновићъ Сараѣлиа.

РАСПОЗНАВАНЪ ЗЕМАЛЯ И НАРОДА.

Готово се понаввише свуда вообште она земля у Европи за најпросвештенiю држи, у којој жителя највише има, коѣ читаю и пишу; ако се овомъ меромъ обратимо и на Хину, то мора она одъ свию у свету земаля за најпросвештенiю брoяти се, еръ у Хинезскомъ царству, одъ цара до найманѣгъ грађанина, и одъ највышегъ сановника, до најнижегъ простака и рукодѣлца, готово свакиъ, мысли свое на папиру изразити, или такове туѣ прочитати уме. Па опетъ поредъ свегъ тогъ њиногъ знања у читаню и писаню, поредъ свию непре-

станно траѣи испита њины, коима и сами седамдесет — и осамдесетолѣтни старцы подлеже, са свомъ томъ њиномъ хваломъ о знаню Философiе, Астрономiе и Медицине, с' њинымъ классическимъ њыигама, сматра Хинесце око изображеногъ едногъ Европейца за најглупѣ людѣ. Одъ кудъ е ово противорѣчiе? пыта се. Изъ најпростiе причине: Хинеско се наставленiе на слепой вери, на речма књиге неке оснива, по којој се стотинити нараншта наставляю, па по свои прилицы iошъ ће се многи други наставляти.

Хинеско дете одъ 7 — 8 година почињ учити се, сынъ богатiи родителя кодъ куѣе, а сынъ сиромашнии у школи. У обoемъ случачоу наставленiе е едно и исто. Свойство хинескогъ езика азбуку не допушта, и зато се децы таки прва књига Сишуа (4 књиге), у руке да, коя садри пословице моралне и правила четири хинеска философа. Учитель отвори прву страну ове књиге, и толико пута речи на њој написане повтори, докле годъ дете ове на память не изучи. Кадъ већъ ученикъ мысли да е задатакъ научiо, онда с' доле оборенымъ очима и знакомъ найдублѣгъ почитанiя оде к' учителю, да му књигу, па му окрене леѣа, као да не бы завиривати мого, и све му на изусть повтори што е на память изучио. Овымъ истымъ начиномъ и друге слѣдуюће се стране на память изуче, догодъ се савъ Сишу не сврши. После овогъ долази Ву-цзинъ (5. књига), коѣ садрижаваю историческа и поетическа изданiя стари хинески списатетя. Књиге Си-шу и Ву-цзинъ, држе се у Хини за света классическа писма, а азбучно њино знанъ, причинява целу књигу наставленiя хинескогъ. Кадъ ученикъ све означене књиге ове безъ погрешке одъ прве речи па до последнѣ — ко којој му науцы 7 — 10 година треба — научи и на изусть каже, онда текъ почне учитель изяснявати знаменованъ свакогъ поособъ писменогъ знака, и самогъ текста; у течаю 7 до 10 година учи се ученикъ изъ наставителны књиге овы само, речи у њима наодеће се изговарати и писати, безъ да знаменованъ њино разуме. Изясненiе текста

трае такође 7 — 10 година. Одъ овудъ се ясно види како е споръ и убиточанъ начинъ овај наставленія у науцы за добре дарове, овде нема посве никакве ране за духъ но най-выше ако већ за любопитство. Гола ова позорљивость, која е само на то управљна, да готово непримѣтне различности помеђу знаковы придобию, и теженъ к' томе, да се протезанъ гласова утуби, затуплюю наиспособније духове, и препречую имъ путь к' развіаню. К' томе долази јошъ и поредакъ школскій: двадесетъ до тридесетъ деце седе у едной соби, па гледи како ће еданъ другога надвикати, и будући да сваки за себе своју страну има коју учи, то мора се мыслити, какавъ се хаосъ одъ гласова на сто коракља далеко одъ школе, чути мора. — Увекъ озбиљно, умерено и строго нузъ носъ гледајући, уживаю учители дубоко почитаніе одъ свои питомца и њини родитеља: Свакојко али одликую се хинески ови учители њиномъ нравственосћу и неко-рыстолюбіемъ, сматраю свое званіе као светыню неку, а себе саме као патріархе између ученика; тако исто и њини ученицы до конца њиногъ живота хране почитаніе прама учительима своима и главнымъ испытательима, да, и кадъ до самогъ званія дођу, држе за дужность њяма, сваке године знамените поклоне шилати.

(Конацъ слѣдуе.)

НѢШТО ИЗЪ ЖИВОТА ЦАРА ІОСИФА ІІ.

Царскій некій чиновникъ, быо е одвећ пићу одданъ, сбогъ чега е више пути и дужности свое пренебрегавао. Іосифъ га е сбогъ његовогъ оштроумія и иначе добры свойства одвећ сожалъвао, па му рекне едаредъ, да се онъ окане тог' премлогогъ пића, и болъ се потруди у одправляню свой дужностій, еръ ће пре или после принуђенъ быти, да му службу одкаже. „Боишь се“ рекне напоследку претећи му прстомъ, „еръ крчагъ се дотле на воду носи, догодъ се неразбіе.“ — Чиновникъ на ово живо и неуплашено одговори: „О Ваше величество, у томъ самъ сигуранъ, мой крчагъ

никадъ се неноси на воду, но увекъ на вино.“ Іосифъ се насмее и одпусти га. Чиновникъ се одсадъ озбиљски поправи.

Прешто ће папа у Бечъ доћи, запыта архіепископъ Бечкій цара, бы л' было добро, да при улазку Њгове Светинѣ у Бечъ и звона груваю, на кое Іосифъ одговори: „Чудо ми е да ме о тако чему пытате. Та звона су ваша артилерія.“

Некій господичић чисто обученъ, златомъ и шљокама накићенъ, избере красну и себи равну девойчицу за невесту, но ніе никако мого допуштенъ одъ свогъ предпостављногъ добити, да се с' њомъ ожени, чега ради узме своју невесту подъ руку и упути се управ' цару, кои ій запыта: „Но кое одъ васъ двое невѣста.“

ИСТИНИТЫЙ ДОГАЂАЙ.

У писму едномъ изъ Якуча (у Сибиріи) 30. нов. 1842. год. писаномъ, ово се читало: Колонія Вешняв Лабѣ была е жалостногъ догађая позоріе. Три човека ишла су у Лабску велику шуму у ловъ, гди су три млада медведчета нашли и собомъ у своя обывалишта однели. Прође три дана после тогъ, и медведчићи се почну на люде навикавати. Кадъ буде четвртый данъ, стане се ноћу на едаредъ ужасно урланъ по селу разлегати. Сибирска су села сва са палисадма ограђена, жители уплашени изиђу изъ свои колеба наполь, кадъ тамо, имаю шта видити, кућа едногъ одъ ловаца оны мложиномъ медведа кои су непрестано као бесни урлали, обколѣна. Поселѣницы ондешньи зграбе своя оружія, а еданъ почне звонити. Козацы се садъ на коньма тамо скупѣ. Сви юрише на неприятелъ, и започне се борба съ пушкама. Медведи се храбро бранише и одважно насрнуше амо на люде; борба буде одвећ страшна, нити се могло беснуоће ово зверинѣ другчіе умирити, докъ се годъ ніе кућа, око кое су се скупили были, запалила, и тако ій пламень разпудя. Осамъ медведа ту убіени остану, но и петъ людій мртвы падну, а тридесетъ буду ранѣни.